

Pwyllgor	Pwyllgor Craffu Cymunedau
Dyddiad	30 Tachwedd 2023
Teitl	Strategaeth Llifogydd Lleol
Aelod Cabinet	Y Cyngorydd Berwyn Parry Jones
Awdur	Steffan Jones, Pennaeth Adran Priffyrdd, Peirianeg ac YGC
Pwrpas	Mae'n ofynnol i'r Cyngor Iunio Strategaeth Llifogydd Lleol erbyn Hydref 2023. Mae'r gwaith wedi ei ddyrannu fel risgiau llifogydd mewndirol ac arfordirol.

1. Cyflwyniad

Mae newid yn ein hinsawdd yn cael effaith sylweddol ar lifogydd a graddfeydd erydiad gan i lefelau môr fod yn codi a stormydd a chynffwrddau o law trwm yn mynd yn fwy dwys ac yn digwydd yn fwy rheolaidd.

Mae'r Cyngor wedi cyhoeddi ei Gynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur ac mae'r cynllun yn cyfeirio at sut yr ydym fel Cyngor am ymateb i effeithiau newid hinsawdd, sydd yn cynnwys effeithiau llifogydd. Bydd y Strategaeth Llifogydd Lleol a'r Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur yn cyd-redeg, ac yn helpu i wireddu targedau'r naill a'r llall.

Mae Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yng Nghymru yn golygu llawer mwy nag adeiladu amddiffynfeydd. Mae ein dull o reoli risg yn annog gwydnwch ehangach, gwaith atal ac ymwybyddiaeth o risg fel bod modd gwneud penderfyniadau gwell, gan y cyhoedd a'r rhai sy'n dylanwadu ar sut y rheoli'r tir a dŵr.

Mae Strategaeth Rheoli Perygl Llifogydd Lleol yn un o ofynion y Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010 ac mae'n rhaid iddynt fod yn gyson â'r Strategaeth Genedlaethol a gyhoeddwyd y llynedd. Mae gofyn i ni adolygu Strategaethau Rheoli Perygl Llifogydd Lleol yng Nghymru (er y rhai gwreiddiol yn 2013) er mwyn cyd-fynd ag amcanion, mesurau a pholisïau a deddfwriaeth gysylltiedig y Strategaeth Genedlaethol newydd.

Rydym angen cwblhau'r dasg yma erbyn Gwanwyn 2024.

2. Cefndir a'r Sefyllfa Bresennol

Yn Hydref 2022, fe rannwyd gyda'r Pwyllgor y bwriad o ystyried risgiau mewndirol ac arfordirol ar wahân o fewn y Strategaeth newydd. Mae hyn oherwydd; natur y risg a'r gallu i'w liniaru; gwahaniaeth mewn rolau/cyfrifoldebau statudol a goddefol, polisïau a strategaethau (gan gynnwys rhai asiantaethau eraill) ynghyd a gwahaniaethau yn strwythur ariannu prosiectau gan Lywodraeth Cymru. Yr ydym wedi datblygu tablau sydd yn crynhoi y risgiau llifogydd ac erydiad arfordirol i'n cymunedau yn Atodiadau A a B.

3. Trefniadau/Gweithdrefnau Newydd

Dros y misoedd diwethaf rydym wedi datblygu'r Strategaeth ymhellach, a hynny yn gyson gyda'r fframwaith a chyfarwyddyd a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru. Mae'r ddogfen yn trafod rolau a chyfrifoldebau gwahanol awdurdodau i reoli bygythiad llifogydd; hanes llifogydd ar draws Wynedd a'r bygythiad o lifogydd ar gyfer y dyfodol o ganlyniad i effeithiau newid hinsawdd, a hefyd yr hyn mae Cyngor Gwynedd yn ei wneud o fewn eu pwerau er mwyn rheoli'r bygythiadau yma (rhestr wedi ei grynhoi yn Atodiad C).

Yn sail i'r ddogfen dros y blynyddoedd nesaf mae 5 brif amcan, a rhestr o weithredoedd sy'n adeiladau ar ein dulliau rheoli risg llifogydd presennol (Atodiad C) er mwyn cwrdd â'r amcanion yma.

Amcanion y Strategaeth ydi:

Amcan 1: Anelu at leihau lefel y perygl o lifogydd ac erydu arfordirol i drigolion Gwynedd

Amcan 2: Datblygu dealltwriaeth bellach o'r perygl llifogydd i Wynedd ac effeithiau newid hinsawdd

Amcan 3: Parhau i weithio gyda'r holl gyrff perthnasol i sicrhau datblygiad priodol a chynaliadwy yng Ngwynedd

Amcan 4: Codi ymwybyddiaeth o berygl llifogydd ac erydu arfordirol lleol

Amcan 5: Gweithio ar y cyd â'r holl Awdurdodau Rheoli Perygl eraill a grwpiau/cyrff perthnasol i sicrhau ymateb cyd-gysylltiedig i ddigwyddiadau llifogydd ac erydu arfordirol.

Mae rhestr o'r gweithredoedd sy'n berthnasol i bob amcan, ynghyd a disgrifiad byr, wedi ei gynnwys yn Atodiad Ch.

Un o'r prif weithredoedd sydd wedi ei gynnwys yn y Strategaeth yw ein bwriad o baratoi rhaglenni gwaith cyfalaf hîr-dymor ar gyfer rheoli risg llifogydd ac erydiad arfordirol, wedi eu rhannu yn rhaglenni mewndirol ac arfordirol fel eglurwyd eisoes. Y bwriad yw diweddarau'r rhaglenni gwaith yma yn flynyddol a'u defnyddio er mwyn ethol cynlluniau ac astudiaethau i'w cynnwys ar y rhaglen rheoli risg llifogydd cenedlaethol. Mae'r broses o adnabod a hyrwyddo cynlluniau wedi ei grynhoi yn Atodiad D.

Mae'r Strategaeth yn egluro y bydd y rhaglenni yn cael eu llunio yn bennaf yn ôl lefel y perygl o lifogydd/erydu arfordirol, ond y bydd ffactorau eraill megis cyfrifoldebau cyfreithiol y Cyngor a'n gallu i wireddu cynlluniau hefyd yn dylanwadu.

Er ein bod yn cydnabod mai Cyngor Gwynedd yw'r sefydliad arweiniol ar gyfer y cynlluniau a'r astudiaethau bydd wedi'u cynnwys ar ein rhaglenni, rydym yn rhagweld y bydd rhai prosiectau penodol yn golygu gweithio mewn partneriaeth ag awdurdodau eraill ac yn cyfarch cyfleoedd o'r fath.

4. Materion sydd wedi codi o'r Pwyllgor blaenorol

Codwyd y mater o reoli y draethlin yng nghyfarfod Hydref 2022, a'r angen i wneud hyn heb gynyddu risg llifogydd i ardaloedd cyfagos.

Rhaid derbyn fod yr arfordir yn ardal ddynamig iawn ac mae stormydd a newidiadau mewn patrymau drifft yn gallu amharu yn fawr ar y strwythurau sydd mewn lle yn hanesyddol er mwyn cynnal ac amddiffyn ein harfordir. Mae'r arfordir yn cael ei fonitro yn rheolaidd gan y Cyngor, bod hyn drwy asesiad rheolaidd o gyflwr ein hasedau neu drwy fonitro lefel ein traethau fel rhan o'r rhaglen fonitro genedlaethol. O ganlyniad i hyn rydym yn ymwybodol o'r risgiau a'r bygythiadau ar hyd yr arfordir dros amser, e.e. mae lefel y traeth isel yn bresennol ar hyd rhannau o draethau Tywyn, Bermo a Criccieth, a gall hyn olygu fod bygythiad i sefydlogrwydd strwythurau megis waliau ar gefn y traethau yma.

Yn y lleoliadau fwyaf bregus (er enghraifft Bermo, Criccieth a Pwllheli) mae astudiaethau ar y gweill a wnaiff arwain at gynlluniau i reoli'r risgiau yma ar gyfer y dyfodol yn y modd fwyaf cynaliadwy bosib a hynny heb effeithio yn niweidiol ar rannau cyfagos o'r arfordir. Y gobaith ydi dros amser y bydd ein rhaglen waith yn ehangu er mwyn cynnig gwell sicrwydd i sawl gymuned arfordirol arall a hefyd i barhau i gynnal mynediad at y draethlin sydd mor bwysig i lesiant a budd economaidd, ac y bydd y strategaeth newydd yn cynnig fframwaith i alluogi hyn.

Yn ogystal a bygythiadau sy'n gysylltiedig a lefel isel y tywod ar ein traethau mae rhai ardaloedd (Aberdyfi, prif draeth Bermo) lle mae tywod yn bresennol yn uwch nag o'r blaen, sy'n achosi trafferthion gwahanol wrth i dywod atal mynediad tuag at y môr a hefyd achosi niwsans tu hwnt i'r traeth. Mae problemau o'r fath hefyd yn cael eu cydnabod gan y Cyngor a rydym yn awyddus i ganfod ymateb hir-dymor a chynaliadwy ar gyfer y sefyllfaedd yma.

5. Camau Nesaf

Y camau nesaf bydd cwblhau drafft dwyieithog cyflawn o'r ddogfen ynghyd a'r adroddiadau cysylltiedig â chynnal ymarfer ymgysylltu yn fuan yn y flwyddyn newydd. Bydd rhaglenni gwaith cyfalaf cychwynol (mewndirol ac arfordirol) yn cael eu cynnwys fel atodiadau i'r brif ddogfen. Mae rhaglen amlinellol islaw, ond gall yr amserlen newid yn ddibynnol ar y broses ymgynghori.

Adrodd i'r Pwyllgor Craffu	30 Tachwedd, 2023
Ymgynghori a'r y Strategaeth	Ionawr/Chwefror 2024
Mabwysiadau'r Strategaeth	Gwanwyn 2024